

Protocol Meerbegaafdheid
Montessorischool Landsmeer
2019

Inleiding

In dit protocol is het stappenplan voor omgang met meerbegaafdheid op school uitgewerkt. Allereerst wordt het begrip meerbegaafdheid toegelicht en zijn de signalen voor herkenning beschreven. Daarnaast worden de gewenste leerkrachtvaardigheden benoemd die van belang zijn bij het aanbieden van uitdagend onderwijs voor meerbegaafde leerlingen. De kenmerken van dit 'uitdagende' onderwijs zijn uitgewerkt en tenslotte is per vakgebied beschreven welke materialen, methodes en opdrachten ingezet kunnen worden.

De school volgt sinds 2015 het SiDi-protocol voor signalering en diagnosticering van intelligente en (hoog)begaafde kinderen in het primair onderwijs. Tot nu toe is het SiDi-protocol alleen voor individuele leerlingen ingezet ten behoeve van de route aanmelding voor de bovenschoolse plusklas. Vanaf het schooljaar 2018-2019 wordt het SiDi-protocol voor de gehele school groepsgewijs gebruikt. Daarnaast maakt het protocol versnellen deel uit van de op school bestaande zorglijn en geeft het een aantal praktische uitwerkingen in de vorm van materiaallijsten en formulieren.

Inhoudsopgave

1. Meerbegaafdheid	3
1.1 Definities	3
1.2 Profielen van meerbegaafdheid	4
2. Visie	5
3. Signalering en diagnostisering	6
3.1 Doelgroep	6
3.2 Gegevens voor signalering	6
3.3 In de onderbouw	8
3.4 In de middenbouw	8
3.5 In de bovenbouw	9
4. Leerbehoeften	10
4.1 Verbreding en verdieping	10
4.2 Focus op leerstrategieën	10
4.3 Leerkrachtvaardigheden	10
4.4 Schoolbegeleidingstraject ‘Laika’	12
5. Materialen en mogelijkheden	13
5.1 Kosmisch onderwijs en opvoeding	14
5.2 Rekenen/wiskunde	15
5.3 Spelling	16
5.4 Taal	16
5.5 Techniek	17
5.6 Plusklas	18
6. Compacten, verrijken en versnellen	19
Referenties	20
Bijlage 1: Criteria voor toelating tot bovenschoolse plusgroepen	21

1. Meerbegaafdheid

1.1 Definities

Wereldwijd zijn er meer dan honderd definities van meerbegaafdheid, die allemaal verwijzen naar een ontwikkelingsvoorsprong en hoge schoolprestaties (Freeman, Raffan & Warwick, 2010). Meerbegaafde kinderen hebben een IQ dat ver boven het gemiddelde, maar onder de grens voor hoogbegaafdheid (130) zit. Hoogbegaafde kinderen verschillen in veel opzichten van 'gewoon' slimme (meerbegaafde) kinderen, zoals uit het onderzoek van Irvine (2001) blijkt. Deze verschillen zijn voornamelijk te vinden in de kenmerken (zoals de intensiteit) waarmee kinderen dingen doen en beleven:

Een slimme leerling:

Kent de antwoorden

Is ervaren in het van buiten leren

Is geïnteresseerd in objecten

Is gefocust en oplettend in de klas

Houdt van simpele logica

Houdt van woorden

Heeft goede ideeën

Werkt hard

Beantwoordt de vragen

Presteert bovengemiddeld in de klas

Hoort bij de top van de groep

Luistert met interesse

Leert gemakkelijk

Heeft 6-8 herhalingen nodig voor meesterschap

Een hoogbegaafde leerling:

Heeft altijd vragen

Is een groot gisser (leidt af uit de context)

Is een nieuwsgierige onderzoeker

Is diep mentaal en fysiek betrokken, soms wegdromend

Drijft op complexiteit

Gebruikt ongewoon complexe vocabulaire

Heeft flitsende, gekke, onnozele en vreemde ideeën

Hangt rond en probeert/test uit

Discussieert in detail, is kritisch bewerkt stellingen

Kan bovengemiddeld, gemiddeld of benedengemiddeld presteren

Is vaak een eenling

Laat sterke gevoelens en opinies zien

Weet het vaak al

Heeft 1-2 herhalingen nodig voor meesterschap

Begrijpt ideeën	Ontwikkelt en bewerkt ideeën
Geniet van leeftijdsgenoten	Prefereert vaak ouder gezelschap
Begrijpt de bedoeling of betekenis	Onderzoekt de toepassingen
Maakt zijn werk af	Start projecten
Kopieert nauwkeurig	Creëert nieuwe projecten
Houdt van school	Geniet van leren
Technicus	Uitvinder
Is tevreden over eigen leren/kunnen	Is hoogst zelfkritisch

In dit protocol wordt voor zowel meerbegaafde, als hoogbegaafde leerlingen een stappenplan met mogelijke handvatten omschreven.

1.2 Profielen van meerbegaafdheid

In het protocol *(Meer)begaafde Kinderen* van het SLO worden zes profielen van meerbegaafdheid onderscheiden:

- 1) De succesvolle leerling;
- 2) De uitdagende leerling;
- 3) De onderduikende leerling;
- 4) De drop-out;
- 5) De leerling met leer- en/of gedragsproblemen;
- 6) De zelfstandige leerling.

Voor elk van deze profielen gelden uiteenlopende eigenschappen en leerbehoeften. Bij het signaleren en diagnosticeren van meerbegaafdheid is het dan ook van belang om rekening te houden met de verschillen tussen leerlingen en het onderwijsaanbod af te stemmen op de gedragingen en leerbehoeften van de individuele leerling.

2. Visie

De school is van mening dat meerbegaafde leerlingen onder de categorie zorgleerlingen vallen. Zonder passende ondersteuning en uitdaging lopen deze leerlingen het risico op onderpresteren, gevoelens van ontevredenheid bij de leerling zelf of het ontwikkelen van gedragsproblemen. Faalangst en onderpresteren komen regelmatig voor bij meer- of hoogbegaafde kinderen (Van Overbeek, 2001).

Het montessorionderwijs biedt de mogelijkheid om aan te sluiten bij de individuele onderwijsbehoeften van deze leerlingen, doordat de focus ligt op eigen verantwoordelijkheid en differentiatie. Het begeleiden van meerbegaafde leerlingen houdt in algemene zin in dat de leerstof wordt aangepast op één of meerdere gebieden en dat er aandacht is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling, werkhouding en motivatie. Het uitgangspunt is dat de begeleiding binnen de groep moet plaatsvinden. Voor veel kinderen zal verdieping en verbreding van de leerstof voldoende zijn. Kinderen die vooruitlopen en een structurele aanpassing in de leerstof hebben, werken met een handelingsplan.

3. Signalering en diagnostisering

3.1 Doelgroep

Deze procedure is bedoeld ten behoeve van het signaleren en begeleiden van leerlingen met een versnelde ontwikkeling. Het betreft leerlingen die op één of meerdere ontwikkelingsgebieden een voorsprong hebben en dus niet uitsluitend de hoogbegaafde leerling. Onder meerbegaafde leerlingen worden de leerlingen verstaan die:

- 1) Snel van begrip zijn;
- 2) Een hoog leertempo hebben;
- 3) Brede algemene interesses/kennis hebben;
- 4) Creatief zijn/over probleemoplossend vermogen beschikken;
- 5) Verworven kennis toepassen;
- 6) Een analytisch vermogen hebben;
- 7) Meestal goede leerprestaties laten zien.

Deze leerlingen hebben, over het algemeen genomen, minder behoefte aan instructie. Daarnaast hebben ze weinig oefenstof en herhalingsstof nodig. Het is voor deze leerlingen dus van belang om het onderwijs uitdagend te houden.

3.2 Gegevens voor signalering

Bij het signaleren van meerbegaafde leerlingen, wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen van informatie. De leerkracht kan onder andere de volgende gegevens analyseren:

- 1) Eigen observaties van de leerling, bijvoorbeeld uit ERIK!;
- 2) Gegevens uit ParnasSys (het Leerling Onderwijs Volgsysteem, LOVS);
- 3) Gegevens uit het Cito LOVS;
- 4) Het formulier versnellen OB/MB/BB;
- 5) Beoordeling door de leerkracht over de kwaliteit van het werk, de werkhouding en motivatie;
- 6) Informatie uit gesprekken met ouders.

Op de Montessorischool Landsmeer wordt gebruik gemaakt van het Protocol voor signalering en diagnosticering van intelligente en (hoog)begaafde kinderen in het primair onderwijs, SiDi

(3). Hiervoor wordt het onderstaande stappenplan gevolgd:

- 1) Aan het begin van elk schooljaar (vanaf 2018-2019) wordt voor alle kinderen de Jaarlijkse Signaleringslijst digitaal ingevuld door de leerkracht.
- 2) Ouders vullen de digitale oudervragenlijst in en voeren een gesprek met school als daar aanleiding voor is vanuit de signalering van de leerkracht.
- 3) De groepsleerkracht (en eventueel de ib'er) vullen de digitale observatielijst in, verwerken deze in een grafiek en schrijven een identificatieverslag.
- 4) De ib'er en/of leerkracht toetst de leerling om het didactisch beheersingsniveau vast te stellen door door te toetsen totdat de leerling onder het beheersingsniveau scoort (CITO B of II en lager). Voorafgaand aan het doortoetsen wordt een gesprek gevoerd met de leerling waarin het doel en de mogelijke gevolgen worden aangegeven.
- 5) De leerlingvragenlijst wordt digitaal afgenomen bij de leerling en besproken met de leerkracht.
- 6) A: Er wordt een externe deskundige (zoals een psycholoog) ingeschakeld indien een plan van aanpak a.d.h.v. de schooldiagnose niet werkt, of indien er een duidelijk verschil is tussen het inzicht van ouders en van de school.
B: Indien er vermoedens bestaan dat de leerling onderpresteert, wordt de signaleringslijst ingevuld.
C: Wanneer overwogen wordt een leerling te laten versnellen, kan het Formulier Versnellen OB/MB/BB worden ingevuld vanaf groep 1/2, ter ondersteuning bij het nemen van een beslissing.
- 7) De groepsleerkracht en de ib'er stellen een plan van aanpak op, waarin rekening wordt gehouden met de volgende aspecten:
 - a) Passende leerstof (compacten en verrijken);
 - b) Ruimte voor eigen (creatieve) inbreng;
 - c) Mentale weerbaarheid, omgaan met faalervaringen, tegenslag, discipline, fouten maken;
 - d) Leerstrategieën;
 - e) Sociaal vaardig gedrag.

3.3 In de onderbouw

Voorbeelden van signalen van meerbegaafdheid bij kinderen in de onderbouw (4-7 jaar):

- Hoge verwachtingen van wat er geleerd gaat worden op school, gevolgd door teleurstelling;
- Niet meer naar school willen;
- Thuis een totaal ander kind zijn dan op school (zoals thuis gefrustreerd zijn en een ‘engeltje’ op school);
- Onhandelbaar of zelfs agressief gedrag;
- Heeft vaak hoofdpijn of buikpijn;
- Toont interesse in levensbeschouwelijke onderwerpen;
- Leert zichzelf lezen (soms ondersteboven);
- Apart gevoel voor humor;
- Is erg gevoelig;
- Heeft een opvallend goede of juist slechte fijne/grope motoriek;
- Moeite met leren fietsen/zwemmen;
- Speelt niet met klasgenootjes;
- Vindt aansluiting bij oudere kinderen;
- Groot gevoel voor rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid;
- Bedenkt originele/creatieve ideeën en oplossingen;
- Stelt hoge eisen aan zichzelf/ontwikkelt faalangst;
- Heeft ongewone interesses;
- Leerkracht twijfelt mogelijk aan de leercapaciteit.

3.4 In de middenbouw

Voorbeelden van signalen van meerbegaafdheid bij kinderen in de middenbouw (7-10 jaar):

- Bang zijn om aan iets nieuws te beginnen;
- Dichtklappen bij het woord ‘moeilijk’;
- Vermoedens van AD(H)D, dyslexie, dyscalculie of ASS;
- Heel zelfstandig of juist heel onzelfstandig zijn;
- Ontevredenheid over eigen prestaties/minderwaardigheidsgevoelens;
- Vermijdt nieuwe leeractiviteiten uit de angst dat deze mislukken;
- Paniekaanvallen;

- Wantrouwend en onverschillig;
- Verzet zich tegen autoriteit;
- Heeft een sterke motivatie en is nieuwsgierig;
- Heel snel of juist heel langzaam werken;
- Veel bewegen in de klas/de clown uithangen;
- Slechte concentratie;
- Onderpresteren;
- Kent veel feiten en heeft een brede algemene ontwikkeling;
- Tics;
- Docentgericht;
- Slordig handschrift.

3.5 In de bovenbouw

Voorbeelden van signalen van meerbegaafdheid bij kinderen in de bovenbouw (10-13 jaar):

- Zeer goede concentratie bij onderwerpen waarin ze geïnteresseerd zijn;
- Veel inzet tijdens buitenschoolse activiteiten;
- Is bijzonder creatief of muzikaal;
- Toont wisselende resultaten;
- Heeft veel fantasie en is vindingrijk;
- Serieuze persoonlijkheid/lacht weinig;
- Heeft weinig slaap nodig;
- Bezig zijn met het middelbaar onderwijs en hier aan toe zijn;
- Klagen over te veel herhaling op school;
- Betrokkenheid bij politieke en maatschappelijke zaken;
- Vertonen minder inzet op school;
- Bewustzijn van verschil met andere kinderen;
- Gepest worden/sociaal isolement.

4. Leerbehoeften

4.1 Verbreding en verdieping

Onder *verbreding* wordt verstaan het aanbieden van andere leerstof of materialen, die buiten het reguliere onderwijsaanbod vallen. Met *verdieping* wordt het dieper ingaan op een specifiek leergebied bedoeld. Bij beide aanpakken is het van belang dat het materiaal structureel wordt aangeboden, er afspraken worden gemaakt over de kwaliteit en kwantiteit ervan en dat het als normaal werk wordt behandeld. Dit wil zeggen dat er aandacht aan wordt besteed, uitleg wordt gegeven, het besproken wordt en in de administratie wordt opgenomen.

4.2 Focus op leerstrategieën

Voor de doelgroep uit dit protocol is het van belang om aandacht te schenken aan leerstrategieën. Omdat deze leerlingen nieuwe stof gemakkelijk verwerken, doen zij geen leerervaringen op. Het risico hierbij is dat ze snel opgeven als iets te moeilijk of in hun ogen nutteloos is. Om dit te voorkomen, is het belangrijk om verschillende leerstijlen aan te bieden, die passen bij henzelf, de taak en de omstandigheden waarin gewerkt wordt. De focus ligt er dan ook op om meerbegaafde kinderen tijdens de werktijd extra uitdaging te bieden door aan te sluiten op hun individuele leerbehoeften.

4.3 Leerkrachtvaardigheden

DeDNKRS biedt (gratis) workshops, teamtrainingen en ambulante begeleiding aan voor hoogbegaafdheid in het montessorionderwijs.

Volgens de PO-Raad zijn de belangrijkste leerkrachtcompetenties voor het begeleiden van meerbegaafde kinderen:

1. Een veilige omgeving bieden:

- Een positieve houding ten opzichte van (hoog)begaafdheid;
- Het kunnen begeleiden van de sociale en emotionele ontwikkeling;
- Laten merken dat leerlingen, hun overtuigingen, gevoelens en gedrag belangrijk zijn;

- De kinderen helpen met het herkennen, uitdrukken en accepteren van hun gevoelens;
- Duidelijk kunnen maken dat een kind gewaardeerd wordt en niet alleen het vermogen om goed te presteren;
- Uitleggen dat de unieke kwaliteiten van een kind worden gewaardeerd;
- Eerlijk zijn;
- Goed kunnen luisteren naar de leerlingen;
- De leerling zich begrepen laten voelen.

2. De leerling zich bekwaam laten voelen om een gewenst resultaat neer te zetten:

- Uitgaan van de leerbehoeften van de individuele leerling;
- Aanpassen van de inhoud van de leerstof aan de leerbehoeften van de leerling;
- Eisen stellen en op de juiste manier beoordelen van het werk;
- Op bepaalde momenten tijd reserveren om met het kind door te brengen;
- Aanmoedigen en ondersteunen van alle pogingen van leerlingen, ook al leveren niet alle pogingen successen op.

3. Leerlingen leren dat ze hun leergedrag zelf kunnen sturen (autonomie):

- Honoreren van initiatieven van leerlingen;
- Leerlingen leren eigen keuzes te maken en zelf verantwoordelijk te zijn voor het eigen leergedrag;
- Aanmoedigen en toestaan om met (bijzondere) interesses aan de slag te gaan;
- Het belang van productief samenwerken benadrukken en daarin ook een voorbeeld zijn;
- De leerling helpen met *leren*.

4. Kunnen signaleren en begeleiden van (hoog)begaafde leerlingen in de klas:

- De kenmerken kennen;
- Erkennen dat deze leerlingen ook begeleiding nodig hebben;
- Weten welke leerstof een leerling nodig heeft.

5. Een uitdagende leeromgeving bieden:
 - (Hoog)begaafde leerlingen op een eigen manier laten denken;
 - Uitdagende opdrachten bieden.
6. Goed organiseren van het lesgeven/klassenmanagement:
 - Duidelijk zijn in wat wel en niet mag;
 - Duidelijk aan kunnen geven wat de leerlingen gaan doen in de klas;
 - Organiseren van de leerlijnen.
7. Didactiek af kunnen stemmen op de leerling en flexibel zijn in het wisselen van rollen:
 - als coach, docent, begeleider, adviseur en mentor.
8. Ouders kunnen betrekken bij de zorg voor de leerling.

4.4 Schoolbegeleidingstraject 'Laika'

Vanuit het Samenwerkingsverband Zaanstreek-Waterland kunnen scholen gebruik maken van het begeleidingstraject Laika voor (hoog)begaafdheid. De coaches van Laika kunnen ingezet worden voor het gehele traject of afzonderlijke onderdelen zoals studiedagen, workshops, groepsbezoeken, intervisie en individuele begeleiding. Bij groepsbezoeken en intervisie staat de leervraag van leerkrachten centraal en wordt er gewerkt vanuit de principes van ondersteunende co-teaching. Er is een nauwe samenwerking tussen Laika en de plusklas Vostok.

Aanmeldingen voor het Laika-traject kunnen via e-mail gericht worden aan de coördinator van Vostok en Laika (Wim Schuur): **w.schuur@opspoor.nl**

5. Materialen en mogelijkheden

Vanuit het montessorionderwijs wordt gewerkt met materialen die veel ruimte geven om te verbreden en te verdiepen. Allereerst wordt het lesaanbod afgestemd op de leerbehoeften van het kind, waarbij de leermiddelen uit de klas gebruikt worden. Het montessorimateriaal wordt hierbij stapsgewijs en op niveau aangeboden, wat veel mogelijkheden biedt om meerbegaafde kinderen de juiste hoeveelheid uitdaging te geven. Naast de montessorimaterialen zijn ook de volgende methodes geschikt voor meerbegaafde leerlingen:

Vakgebied	Materiaal	Geschikt voor:		
		OB	MB	BB
<i>Algemeen</i>	VOORUIT		X	X
	Plusklas		X	X
	Plustaak wereldoriëntatie			X
	Plustaak studievvaardigheden			X
<i>Kosmisch Onderwijs en Opvoeding</i>	Da Vinci		X	X
	Sleuteldieren	X		
	Dierenbak	X	X	
<i>Rekenen/wiskunde</i>	Rekentijger			X
	Denkwerk		X	X
	Redactiesommen		X	X
	Malle Getallen		X	
	Getal en Ruimte: Meesterwerkboek		X	X
	Kien	X	X	X
	Ajodakt Rekentoppers		X	X
	Kangoeroe Rekentoppers		X	X
<i>Spelling</i>				

<i>Taal</i>	Topklassers Spaans			X
	Taaltoppers		X	X
	Taal Doen!			X
	Blokboeken Taal		X	X
<i>Techniek</i>	Scratch			X
<i>Sociaal-emotionele ontwikkeling</i>	Rots en Water	X	X	X

5.1 Kosmisch onderwijs en opvoeding

Voor KOO wordt op de Montessorischool Landsmeer gewerkt met de methode *Da Vinci*. Om aan te sluiten bij het internationaliseringsbeleid, is een uitwerking gemaakt van de lessen die gekoppeld kunnen worden aan Engels. De methode biedt per les ook extra verwerkingsopdrachten die aansluiten bij verschillende vakgebieden. Het vak KOO sluit heel goed aan op de onderwijsbehoeften van meerbegaafde kinderen, doordat het zeer breed is. Meerbegaafde kinderen willen tijdens het leren eerst het geheel overzien, om te begrijpen wat de waarde en betekenis van de kleinere delen is (top-down leren). De doelstelling bij KOO is om kinderen verbanden te laten zien en hun plaats en taak in de wereld te ontdekken. Als deze grote delen duidelijk worden overgebracht op meerbegaafde kinderen, heeft het vak KOO goede aansluiting op hun leerbehoeften.

Onderbouw:

- De Dierenbak;
- Sleuteldieren.

Middenbouw:

- In de middenbouw werken kinderen bij KOO aan een werkstuk. Voor meerbegaafde kinderen kunnen hierbij meer uitdagende onderwerpen of verwerkingen aangeboden, afgestemd op de leerbehoeften van het kind;
- De Dierenbak;
- Zelfgemaakte vlaggenwerkjes;
- Zelfgemaakte dierenwerkjes.

Bovenbouw:

- Onderwerpen uit de KOO lessen kunnen verder uitgewerkt en onderzocht worden, aansluitend op de interesses en leerbehoeften van de leerling;
- Per les staan meerdere verwerkingsopdrachten uitgewerkt die aansluiten bij andere vakgebieden, zoals rekenen, taal, beeldende vorming en aardrijkskunde;

5.2 Rekenen/wiskunde

Onderbouw:

- In de onderbouw is er een verscheidenheid aan (montessori-)rekenmateriaal aanwezig, waarmee de leerkracht kan variëren om het lesaanbod af te stemmen op de individuele leerbehoeften van het kind. De materialen waar onder anderen gebruik van worden gemaakt, zijn:
 - Het vermenigvuldigbord;
 - Het maken van een honderd- of duizendrol;
 - Het Romeinse honderdbord.

Middenbouw:

- Denkwerk;
- Redactiesommen (groep 5);
- Meesterwerkboek Getal en Ruimte;
- Malle getallen;
- Breukenkaarten;
- Het Romeinse honderdbord + diverse uitbreidingen;
- Verschillende tangrammen;
- Opdrachten met worteltrekken;
- Veelvouden.

Bovenbouw:

- Rekestijger;
- Meesterwerkboek Getal en Ruimte: beginnende wiskunde voor leerlingen waarvoor de reguliere methode niet voldoende uitdaging biedt;
- Rekestuin.

5.3 Spelling

Onderbouw:

- Hier wordt voornamelijk gevarieerd in het aanbod van het montessorimateriaal, zoals:
 - De letterdoos;
 - De schuurpapieren letters;
 - Letterplaten;
 - De stempelletterdoos;
 - Spelletjes op de tablet;
 - Ziezo lezen;
 - De schuurpapieren letters.
- Verhalen schrijven.

Middenbouw:

- Verhalen schrijven;
- Werkwoordspelling;
- Woordbenoemen;
- Zinsontleden.

Bovenbouw:

- Woordbenoemen;
- Zinsontleden;
- Spelling van moeilijke woorden (bijvoorbeeld in een andere taal of uit een zakelijke krant).

5.4 Taal

Onderbouw:

- In de onderbouw wordt voornamelijk gebruik gemaakt van het montessorimateriaal uit de onder- en middenbouw.
- De map Fonemisch Bewustzijn;
- De leeskast.

Middenbouw:

- De Engelse methode *Exploring English* is gericht op leerlingen die vanaf de onderbouw vvtto-Engels hebben gevolgd. Het materiaal sluit aan op *Taal Doen!* en ook hier kunnen de opdrachten/onderzoekjes worden afgestemd op de leerlingen;
- Taaltoppers;
- Spreekwoorden werkje;
- Leesdozen verdieping;
- Plustaken van Taalmaker;
- Taalzee;
- De leeskast.

Bovenbouw:

- *Taal Doen!* biedt veel mogelijkheden voor het doen van onderzoek, waarbij de moeilijkheidsgraad van de opdracht kan worden afgestemd op de leefbehoeften/het niveau van de leerling.
- De Engelse methode *Exploring English*;
- Leerlingen die taalvaardig sterk zijn, kunnen ervoor kiezen een vreemde taal te leren. Op school zijn bijvoorbeeld materialen aanwezig voor Spaans (Topklassers);
- Taalzee.

5.5 Techniek

Uit de KOO-methode *Da Vinci* kunnen technieklessen of -opdrachten gehaald worden voor kinderen die hier behoefte aan hebben. Elk jaar is er ook een techniekweek op school.

Daarnaast zijn er op school de volgende mogelijkheden:

Onderbouw:

- Verschillende technische puzzels;
- Een verscheidenheid aan technische montessorimaterialen.

Middenbouw:

- De techniekkast;
- Bluebot;

- Knex;
- Kapla;
- Magnetten;
- Makey-Makey.

Bovenbouw:

- *Scratch*: via de laptop leren kinderen de beginselen van het programmeren van computerspelletjes. Een boek met uitleg is te vinden bij de bovenbouw;
- Magnetten;
- Kapla.

5.6 Plusklas

Sinds 2015 wordt er gebruik gemaakt van de bovenschoolse plusklas van het Samenwerkingsverband. De plusgroepen zijn bedoeld voor (hoog)begaafde leerlingen uit groep 5 t/m 8. Het gaat hierbij om de leerlingen die een didactische voorsprong hebben en een aangepast aanbod krijgen in de groep (compacten en verrijken bij ten minste taal/spelling en rekenen). De leerlingen waarbij deze aanpassingen niet voldoende blijken te zijn om de specifieke onderwijsbehoeften te vervullen, komen in aanmerking voor de plusklas.

De regionale toelatingscommissie komt per schooljaar vijf keer bij elkaar. De toelatingsbesprekingen vinden steeds twee weken voor de schoolvakanties plaats, zodat leerlingen na de vakantie in kunnen stromen. Uiterlijk twee schoolweken voor het toelatingsgesprek moet de aanmelding van een leerling ontvangen zijn door het Samenwerkingsverband. Voor een aanmelding voor de plusklas worden de volgende gegevens aangeleverd in één PDF-bestand:

- Aanmeldformulier Bovenschoolse Plusgroepen
- Bevindingen signalerings-/diagnosticeringsprotocol
- LVS gegevens (inclusief doortoetsgegevens)
- Overig onderzoek/informatie

In de bijlagen zijn de criteria voor aanmelding (2), handleiding voor aanmelding (3) en het aanmeldformulier voor de plusklas (4) opgenomen.

6. Compacten, verrijken en versnellen

Bij meerbegaafde leerlingen wordt er in de eerste instantie gewerkt middels compacten en verrijken. Compacten wil zeggen dat de leerling sneller door de stof heen gaat, totdat het niveau aansluit op de leerbehoeften van het kind. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door middel van doortoetsen. Door daarnaast verrijkingsmateriaal aan te bieden, worden deze leerlingen meer uitgedaagd. Zo wordt de leerstof afgestemd op de leerbehoeften van het kind, waardoor hij of zij op het eigen niveau leert. Als het compacten/verrijken nog steeds niet voldoende uitdaging biedt, kan versnellen een passende optie zijn.

In nauw overleg met alle betrokkenen kan er besloten worden tot versnelling van een periode in een bouw. Een kind zit dan twee jaar in een bouw, in plaats van drie jaar. Het belangrijkste uitgangspunt is dat versnellen een duidelijke meerwaarde moet hebben voor de leerling en dat een goede aansluiting op het voortgezet onderwijs gewaarborgd blijft. De vraag zal altijd zijn of het nodig is, dan wel beter is om te versnellen en niet of de leerling kan versnellen. Bij het beantwoorden van de vraag of versnellen een goede keuze kan zijn, wordt er gebruik gemaakt van het SiDi-onderzoek.

Als uit het SiDi-onderzoek blijkt dat een leerling bij het doortoetsen van minstens 12 maanden op het gebied van taal/lezen én rekenen een score heeft van I of A+ (CITO), dan is het raadzaam om na te gaan of versnellen een optie is. Hiervoor wordt de stap *versnellen of vervroegde doorstroming* gevolgd (stap 6.C van het SiDi-protocol). Bij een overweging om een leerling te versnellen, wordt gekeken naar de volgende punten:

- Cognitieve capaciteiten;
- Didactische voorsprong;
- Spanningsboog;
- Werkhouding;
- Zelfstandigheid;
- Sociaal-emotionele ontwikkeling;
- Fysieke gesteldheid;
- Sparringpartners van het kind;
- Aantal zorgleerlingen voor de leerkracht;
- Thuissituatie.

Referenties

Freeman, J., Raffan, J., & Warwick, I. (2010). *Worldwide provision to develop gifts and talents: An international survey*. CfBT.

Barbara A. Kerr en Sanford J. Cohn. Slimme Jongens, hoe worden ze gemotiveerd?

Van Overbeek, M. J. (2001). Bang te falen. Hoogbegaafdheid en faalangst gaan vaak samen. *Talent*.

<http://www.stichtingwebb.nl/>

www.pharosnl.nl

https://www.swvwaterland.nl/images/Hoogbegaafdheid/Aanbod_Laika_pakket_.pdf

Bijlage 1: Criteria voor toelating tot bovenschoolse plusgroepen

Criterium	
Didactische voorsprong	Minstens een jaar een niveau I/I+ score op de CITO LVS toetsen Rekenen en Wiskunde en Begrijpend lezen.
Signaleringsinstrument	Een volledig doorlopen signalerings/diagnosticerings protocol. Hierbij kan het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) of het SiDi-3 protocol worden gehanteerd. DHH: Advies 2^e leerlijn SiDi-3: ouders en leerkracht hebben vermoeden van een ontwikkelingsvoorsprong (leerkrachtdiagnose en oudervragenlijst). OF Bij een vermoeden van onderpresteren: DHH; diagnosefase schaal 'Onderpresteren' SiDi-3, formulier 6B.
Intelligentie gegeven	Niet verplicht. Bij twijfel wordt de aanvraag ondersteund met een intelligentieonderzoek. Bijvoorbeeld als er een groot verschil in zicht bestaat tussen ouders en school, wanneer het DHH aangeeft dat een psychodiagnostisch onderzoek wenselijk is, of wanneer er sprake lijkt van ernstig onderpresteren.
Aanbod in de groep	Groepsplannen en/of OPP betreffende het aanbod in de groep. Minimaal een compact en verrijkt aanbod op het gebied van rekenen en taal/spelling.
Overig	Het aanbod in de groep komt in onvoldoende mate tegemoet aan de onderwijsbehoeften van de leerling. Dit blijkt uit de signaallijst die is opgenomen in het aanmeldformulier. Als er sprake is van een gediagnosticeerde gedrags- of ontwikkelingsstoornis moet goed worden bekeken of het aanbod en organisatie van de plusgroep in voldoende mate past bij de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling.
Aanmelding via:	Een volledig ingevuld aanmeldformulier inclusief bijlagen.
Beslissing wel/geen toelating:	Een onafhankelijke toelatingscommissie waarin in ieder geval vertegenwoordigers van de schoolbesturen zitting hebben en een orthopedagoog/psycholoog met als specialisatie (hoog)begaafdheid. Bij de bespreking is op verzoek of op afroep een vertegenwoordiger van de school aanwezig.

Handleiding aanmelden kandidaatleerling voor de bovenschoolse plusgroepen Samenwerkingsverband Waterland

De kandidaat leerling wordt aangemeld bij de toelatingscommissie.
Uit de aangeleverde informatie van de kandidaat leerling moet duidelijk blijken dat de leerling prestaties zou kunnen leveren op hoogbegaafd niveau. Het is van belang dat de leerling een aangepast onderwijsaanbod krijgt in zijn of haar groep en dat dit aanbod niet voldoende tegemoet komt aan de onderwijsbehoeften van de leerling.
Bij de toelatingsbespreking wordt de aanmelding getoetst op de criteria voor toelating tot bovenschoolse plusgroepen.

Opgestuurd moeten worden (**digitaal, samengevoegd in 1 PDF-document**):

- Een volledig ingevuld aanmeldformulier.
- Uitdraai Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) module 4.
Zie: **traject** - diagnostiek – de resultaten – conclusies en grafieken - **volledig verslag**.

OF

SiDi-3: jaarlijkse groepssignalering (meest recente en indien aanwezig eerdere groepssignaleringslijsten), een uitdraai van **het resultatenoverzicht** van de SiDi-3 Oudervragenlijst (formulier 2. B), een uitdraai van **diagnosegrafiek én het resultatenoverzicht** van de SiDi-3 Leerkracht diagnoselijst (formulier 3.A), een uitdraai van SiDi-3 leerling vragenlijst (formulier 5).

Bij een vermoeden van (ernstig) onderpresteren wordt formulier 6. B ingevuld en bijgevoegd.

- Uitdraai LVS inclusief grafieken (geen alternatief leerling rapport), inclusief doortoetsgegevens.
- Groepsplannen en/of OPP waaruit blijkt wat het aanbod in de groep is.
- Schriftelijke toestemming van ouders door ondertekening van het aanmeldformulier.
Ouders geven hiermee toestemming dat de vertrouwelijke gegevens worden ingezien door de toelatingscommissie en de plusgroepleerkracht. **LET OP:** Zonder schriftelijke toestemming van ouders wordt een aanvraag niet in behandeling genomen.

Aandachtspunten:

- De aanmelding verloopt via de interne begeleider.
- Wanneer de bevindingen van het gebruikte signalerings/diagnosticeringsprotocol niet eenduidig of niet duidelijk zijn, moet de aanvraag worden ondersteund met een recent intelligentiegegeven.
- Indien de school het SiDi 3 protocol hanteert hoeven de ingevulde vragenlijsten **NIET** worden meegezonden. Het gaat om de resultaten van de vragenlijsten.

- De onderwijsbehoefte van de leerling is uitgangspunt en moet blijken uit de aangeleverde informatie (sterkte/zwakte analyse).
- Het toesturen van alleen een IQ onderzoek alleen is niet voldoende. Er moet ook een signalerings/diagnosticeringsprotocol zijn doorlopen.
- Er moet duidelijk worden gemaakt op welke manier en op welke gebieden er wordt gecompect en verrijkt en wat daarvan de resultaten zijn. Het handelingsplan wordt tenminste drie maanden uitgevoerd en is geëvalueerd.
- De leerling is doorgetoetst op het gebied van rekenen, spelling en begrijpend lezen.
- Bij vervroegde doorstroming, werkt de leerling minimaal drie maanden in de nieuwe groep volgens de leerlijn compacten en verrijken voordat er kan worden aangemeld.
- De leerling en de ouders zijn gemotiveerd tot deelname aan de bovenschoolse plusgroep.
- Het is mogelijk dat er een vertegenwoordiger van de school (bij voorkeur de intern begeleider) wordt uitgenodigd bij de toelatingsbespreking om de aanvraag mondeling toe te lichten. Dit is echter niet standaard. School kan ook verzoeken bij de bespreking aanwezig te zijn.
- Mocht tijdens de bespreking blijken dat er nog te weinig gegevens zijn of dat er nog veel vragen zijn die meer tijd nemen om te bespreken, dan wordt een aanvraag aangehouden en wordt er meer informatie ingewonnen.

Wanneer en hoe opsturen van de gegevens:

- De toelatingscommissie komt per schooljaar vijf keer bij elkaar. De bijeenkomsten vinden ongeveer twee weken voor de schoolvakanties plaats, zodat de leerling na een vakantie kan instromen.
- De toelatingscommissie stuurt de data van de intakegesprekken op aan het begin van het schooljaar.
- De aanmelding van een leerling moet uiterlijk drie weken voor het toelatingsgesprek ontvangen zijn bij het samenwerkingsverband.
- De informatie staat in **één pdf bestand** in een vaste volgorde:
 - Aanmeldformulier,
 - Bevindingen signalerings/diagnosticeringsprotocol,
 - LVS gegevens (Inclusief doortoetsgegevens),
 - Overig onderzoek/informatie.
- Het aanmeldformulier moet ondertekend zijn door ouders.
- De aanmelding en de gegevens van de leerling moeten verstuurd worden naar; Jerain de Vries-Venetiaan, management assistent Samenwerkingsverband Waterland: j.devries@swvwaterland.nl

Samenstelling toelatingscommissie:

De toelatingscommissie bestaat uit vier personen: 1 orthopedagoog (BL!NK-UIT/SBZW), 3 vertegenwoordigers van de verschillende schoolbesturen.